

Naše revije

Časopis za zgodovino in narodopisje. Izdaje Zgodovinsko društvo v Mariboru. Uredil A. Kaspret. 11. letnik, snopič 2. V Mariboru 1914.

Ta snopič, s katerim je zaključen 11. letnik „Časopisa“, prinaša na prvem mestu obširne (str. 93—154) „Starine železnih in salajskih Slovencev. Fragment iz zgodovine ogrskih Slovencev. Objavil in opombe pridejal dr. Josip Gruden.“ Rokopis je edini spis, ki nam govori o preteklosti Prekmurcev. Kdo ga je napisal, ni popolnoma dognano. Nastal je v tretjem ali četrtem desetletju 19. stol. in ima mnogo poznejših popravkov in dostavkov od raznih piscev, največ od Košiča. Manjkata mu dva lista in tudi konca ni pravega. Pisan je za narod, poljudno, mestoma celo nekoliko naivno, toda vseskozi v lepem in zelo čistem narodnem jeziku ogrskih Slovencev. Priobčevalju ga je izročil pokojni „oče ogrskih Slovencev“, dr. Fr. Ivanoczy, kanonik in župnik tišinski. Gruden ga je priobčil v istem jeziku in pravopisu, kakor je izvirnik. Jeli priobčen res diplomatično natančno, tega ne morem presoditi, ker nimam rokopisa pred seboj. Zato tudi ne morem reči, ali so nekatere nedoslednosti v grafiki (ogrski!) autorjeve ali priobčevaljeve. Ovirala ga je na vsak način precejšnja nečitljivost rokopisa in ne popolno znanje jezika ogrskih Slovencev. Zato je moral par mest opremiti z vprašajem. Pri „Trosta (?) so nej meli“ je na str. 112 po nepotrebem postavil vprašaj, ker je oblika popolnoma pravilna in v smislu odstavka. „Troštati se“ pomeni v vzhodnji slovenščini „pričakovati, zaupati, zanesti se“. „Kersko“ na str. 132 pa je treba brati „kersko“; „kečka“ pomeni v vzhodni slovenščini „čop las“, „der Schopf“; običajen je tudi glagol „kečkati, skečkati“ = „lasati, zlasati, jemanden beim Schopf nehmen.“ Vse te besede ima tudi Pleteršnikov slovar. Na str. 151 je namesto „vspotani“ pač treba brati „ospotani“; tukaj imamo z domačo prepozicijo perfektivirani nemški glagol. Pri takih in ostalih dvomljivih mestih bi bilo seveda še potrebno primerjati original. Priobčevalelj je tu in tam dodal zgodovinske opombe in pojasnila; za delo, s katerim je imel mnogo truda, so mu lahko poleg zgodovinarjev hvaležni ne samo filologi, ki so tukaj dobili obširen in zanimiv spomenik s čistim narodnim jezikom, ampak sploh vsi, ki se zanimajo za ogrske Slovence. Za publikacijo pa smo lahko hvaležni tudi zgodovinskemu društvu, ki je s tem lepo dokumentiralo svojo znanstvenost. Znanost v resnici ne pozna političnih mej, ker jih ne more; in odkar so ogrski Slovenci opuštili staro grafiko in prevzeli našo, zaslužijo še več pozornosti in ljubeznjivega zanimanja.

V „Malih izvestjih“ preiskuje dr. Pivko prašanje „Ali je bil Samo slovenski vladar“ in pride do sledečega zaključka: „Iz psiholoških ozirov je . . . zanikati vprašanje, ali so Slovenci in Čehi imeli že v 7. stoletju krepko državo pod Samovo vladno. Zanikati moramo celo mnenje, da bi bila obsegala Samova država vsaj češko ozemlje. Popolnoma izključeno pa je, da bi bil Samo kdaj vladal Slovincem.“ — „Slovarski doneski iz brežiškega okraja“ (str. 157—170) so lepa in zanimiva novost, ki jo človek z veseljem pozdravi. Saj se nekako zdi, kakor da je „Pleteršnik“ ubil vse zanimanje za tako inventarizacijo živega jezika, zdi se, da mislijo razni rodoljubi, ki so se svoje dni pečali z nabiranjem besed, da je s „Pleteršnikom“ vse delo že opravljeno. To pa nikakor ni, kakor priča že ta prispevek;

Priobčevalelj mi je, kako juna interfoliran ves svoj slovar običajev. In da te bele listove naprenehom piše nove slovenske najdenke - toda se pa Jobi Anton Alojzij Wolf keranduj, ki po zalafil ta 22. Pleteršnik matič - to je drugo in me najmanj nevažno vprašanje. Zdi se mi - če ja motrim zavarano praviško zavozilnost - da mi sit za slojano v ma kodno gravir pisli lipi, ki da dleson za zibelko kot Wolfu II v in isto tako Pleteršnik II pene
 O dobro, IV. postno - 14/3 15 (v l. svoje mašniško 52 letnik) Tomk

poleg tega ima danes filologija mnogo novih interesov in nalog, ki jih pred dvajsetimi leti še ni poznala. Zato ji je vsak tak prispevek zelo všeč in dobro došel. Pri tem prispevku, ki se mu pozna, da je prvi poskus, je treba posebe pohvaliti podrobne opise raznih realij, kakor kolesa, pluga, sani, stiskalnice, teleg, vezi, voza, ki kažejo pravilno umevanje takega nabiranja. Samo en svèt temu in sledečim nabirateljem: Nabirajte zanesljivo gradivo, etimološke razlage pa prepustite drugim. Tako si boste prihranili take — recimo! — nepotrebne „etimologije“. kakor je v tem prispevku „simujster“ (str. 165). To ni nikak „sem oster“, ampak „samostrel“! — Stvari je treba podrobno opisati (z domačo terminologijo!), neznane besede (frazе) pa pojasniti z besedami, ki imajo enaki smisel. Tako bodo dobili filologi dobro in zanesljivo gradivo v roke. „Časopis“ in štajerske rodoljube čaka na tem polju še mnogo dela; saj je štajerska slovenščina, kakor vzhodna sploh, še zelo malo znana. — Donesek k zgodovini cerkve sv. Jožefa pri Mariboru (170—171), nekrolog za Smičiklasom (171—172), književna (173—176) in društvena poročila završujejo bogato vsebino tega zanimivega letnika.

Število udov je v pretečenem letu poskočilo od 332 na 345, kar je razveseljiv, toda prepočasen napredek. Delo, ki ga je društvo doslej izvršilo in lepe naloge, ki jih ima za bodočnost, vse to naj izpodbode naše razumništvo, pred vsem štajersko, da bo temu našemu važnemu kulturnemu društvu še v večji meri naklonilo svojo pomoč.

Dr. Jož. A. Glonar.

Carniola. Izvestja Muzejskega društva za Kranjsko . . . Nova vrsta. Let. V., zvezek 4. V Ljubljani 1914.

Četrty zvezek častno zaključuje peti letnik glasila našega Muzejskega društva. — Z obsežnim znanstvenim aparatom skuša dr. Jos. Mantuani rešiti razna vprašanja, ki so v zvezi z rimsko bronasto votivno roko, najdeno meseca novembra 1910 na njivi A. Spilerja iz Drnovega na Dolenjskem. To je prva votivna roka, ki so jo našli na Kranjskem; je pa tudi prva in edina, katere najdišče je nedvomno dognano v Cislitvaniji. Pisatelj nam podaja natančen opis in razlago roke, na kateri so vzboklo vpodobljene razne živali in več predmetov simboličnega značaja. „Po svojem slogu utegne biti naš votiv iz 3. veka po Kristu“. V ostalem naj izrazijo svoje mnenje o tem članku starinoslovci po poklicu. — Dr. Fr. Stelé je končal svoje umetnostno-zgodovinske izpiske iz arhiva cerkve sv. Petra v Ljubljani. — Gradivo, ki ga objavlja ravnateljstvo idrijskega rudnika: „Die dritte Okkupation Idrias durch die Francozen im Jahre 1809“, je za lokalno zgodovino velike važnosti. — „Slovstvo“ prinaša kratka, stvarna poročila iz domače zgodovine zemljepisja in prirodoslovja. Med „Zapiski“ čitamo iz Aškerčeve zapuščine prispevek o civilnih porokah v Ljubljani v francoski dobi. — Znamenitemu hrvatskemu zgodovinarju Tadiji Smičiklasu je napisal dr. Jos. Mal tople besede v spomin.

